

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/61/2024
Identifikačné číslo spisu:	8218201017
Dátum vydania rozhodnutia:	23.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8218201017.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu M. R., narodeného XX. V. XXXX, W. P., P. XXX/XX, zastúpený advokátskou kanceláriou URBÁNI & Partners s.r.o., Banská Bystrica, Skuteckého 17, IČO: 36 646 181, proti žalovanému W. S., narodenom XX. T. XXXX, R. XX, zastúpený advokátom JUDr. Mgr. Drahoslavom Magdziakom, Bardejov, Dlhý rad 16, o zaplatenie 1.764 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bardejov, pod sp. zn. 1C/15/2018, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 19. októbra 2023, sp. zn. 17Co/68/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 19. októbra 2023 sp. zn. 17Co/68/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bardejov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 10. júna 2020 č. k. 1C/15/2018-152 rozhodol, že žalovaný je povinný žalobcovi zaplatiť 1.764 eur s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 889 eur od 11. mája 2015 do zaplatenia, zo sumy 630 eur od 1. júna 2015 do zaplatenia, zo sumy 245 eur od 19. júla 2015 do zaplatenia, v lehote 3 mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku a žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Na základe odvolania žalobcu Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) uznesením z 29. júla 2021 č. k. 17Co/42/2020-189 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

3. Okresný súd v poradí druhým rozhodnutím z 8. júla 2022 č. k. 1C/15/2018-282 rozhodol tak, že žalovaný je povinný žalobcovi zaplatiť 1.764 eur s úrokom z omeškania vo výške 5,05% ročne zo sumy 889 eur od 11. mája 2015 do zaplatenia, zo sumy 630 eur od 1. júna 2015 do zaplatenia, zo sumy 245 eur od 19. júla 2015 do zaplatenia, v lehote 3 mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku (I.) a žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (II.). Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 754, § 686, § 40

ods. 1, § 52 ods. 1, 3 a 4, § 100 ods. 1, § 101, § 106 ods. 1 a 2, § 107, § 559, § 517 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) a vecne tým, že na základe vykonaného dokazovania bolo preukázané, že medzi žalobcom, ako ubytovateľom a žalovaným, ako objednávatelom, bol založený zmluvný vzťah na základe ústnej zmluvy o ubytovaní podľa § 754 Občianskeho zákonníka, ktorá bola uzatvorená v mieste ubytovania a reálneho užívania ubytovania - izieb v k. ú. W. P. Predmetom zmluvy bol záväzok žalobcu poskytnúť žalovanému prechodné ubytovanie na dohodnutú dobu v nehnuteľnosti, vrátane jeho spolupracovníkov a tomu zodpovedajúci záväzok zaplatiť žalobcovi dohodnutú cenu za ubytovanie a služby s tým spojené. Žalobca za poskytované ubytovacie služby vyfakturoval žalovanému cenu služieb, a to za marec, apríl a máj r. 2015 samostatnými faktúrami, pričom tieto faktúry uhradené neboli. Faktúry zneli na žalovaného ako živnostníka. Výsluchom svedkov bolo preukázané, že žalovaný a svedkovia boli prechodne ubytovaní v zariadení v W. P., ktorý patril žalobcovi, čo bolo preukázané aj výsluchom svedka P., ktorý žalovanému navrhol ubytovanie v zariadení žalobcu. Ubytovanie riešil svedok P. prostredníctvom jednej zodpovednej osoby a to so žalovaným. Spôsob úhrad svedok P. neriešil, avšak uviedol, že bola dohodnutá cena 7 eur za noc. Po uplynutí určitej doby ubytovanie sa automaticky predlžovalo. Faktúry vystavoval žalobca podľa podkladov k fakturácii od svedka P., následne boli tieto faktúry zasielané kontaktným osobám, teda vedúcim skupín. Súd prvej inštancie sa vysporiadal s tým, že žalovaný v ubytovacom zariadení býval, aj napriek tomu, že žalovaný tieto okolnosti namietal, namietal aj platne uzatvorenú zmluvu a fiktivnosť faktúr. Žalobca bol ako fyzická osoba nahlásený na príslušnom daňovom úrade, poskytovanie ubytovania bolo legálne. K uzatvoreniu zmluvy o ubytovaní došlo prostredníctvom p. P., ktorý potvrdil, ako aj ďalší svedkovia, že ubytovanie sa riešilo so žalovaným hromadne, teda aj za spolupracovníkov. Súd prvej inštancie poprel, že by právny vzťah mal spotrebiteľský charakter, pretože spotrebiteľská zmluva uzatvorená nebola. Mal vážne pochybnosti vzhľadom na nepreukázanie spotrebiteľského charakteru zmluvy o povinnosti vyššej ochrany žalovaného ako spotrebiteľa. Súd prvej inštancie nepovažoval nárok uplatnený žalobcom za premlčaný, pretože tento nárok nie je možné považovať za nárok na náhradu škody. Žalobou bol uplatnený nárok zo zmluvného vzťahu, teda o splnenie povinnosti vyplývajúcej zo zmluvy, a preto premlčaný nárok je až po uplynutí trojročnej premlčacej doby podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Keďže žaloba bola podaná na súde 9. mája 2018 a faktúry boli splatné 10. mája 2015, 31. mája 2015 a 18. júla 2015, nárok žalobcu nemôže byť premlčaný v trojročnej premlčacej dobe. Preto súd prvej inštancie žalobe vyhovel a zaviazal žalovaného na úhradu požadovaných súm v prospech žalobcu. Žalobcovi priznal aj nárok na úroky z omeškania od momentu omeškania, teda splatnosti jednotlivých faktúr. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) v spojení s ustanovením § 262 ods. 1 CSP. Nárok na náhradu trov konania priznal žalobcovi, ako úspešnej strane v spore.

4. Proti tomuto, v poradí druhému rozhodnutiu okresného súdu, podal žalovaný odvolanie, o ktorom krajský súd 19. októbra 2023 č. k. 17Co/68/2022-324 rozhodol tak, že zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol (I.) a priznal žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu voči žalobcovi s tým, že o výške tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku (II). Svoje rozhodnutie vecne odôvodnil tým, že žalobca ako vlastník priestoru určeného na ubytovanie, ponúkal svoje priestory na ubytovanie kolektívu pracovníkov, ktorí pracovali pre spoločnosť IDOS Košice v súvislosti s výstavbou určitej stavby. Návrh, ktorý ponúkal žalobca na ubytovanie, žalovaný neakceptoval osobne. Z výpovede svedka p. L. P. vyplýva, že žalovaný a skupina pracovníkov, ktorí prišli do ubytovacieho zariadenia, len poskytli občianske preukazy, dohodli sa na sume a aby sa nezdržovali hľadaním ubytovania, on im navrhol, aby v tomto ubytovacom zariadení žalovaný s ostatnými spolupracovníkmi býval. Svedok uviedol, že fakturácia za ubytovacie služby nešla už cez jeho osobu, ale cez „vedúcich partií“, teda mimo neho. On osobne však pre účely fakturácie za ubytovanie poskytoval žalobcovi smenovky. Takýto postup bol pri prvom nástupe na ubytovanie, keď sa odovzdali len občianske preukazy a ubytovaní sa zapísali do knihy ubytovaných. Pri ďalších ubytovaniach sa už tieto záležitosti neriešili. Aj svedok O. W. potvrdil, že v penzióne žalobcu boli ubytovaní na základe dohody cez p. P., ktorý toto ubytovanie „dohodil“ žalovanému a povedal, aby tam išli bývať. Nevedel, kto dohadoval cenu za ubytovanie. Žalovaný pred súdom prvej inštancie povedal, že bol ubytovaný v zariadení žalobcu, avšak ubytovanie dojednával s p.

P. Nesúhlasil, aby všetko bolo fakturované na žalovaného, pretože nevedel faktúry za ubytovanie potom rozpočítať ďalším svojim spolupracovníkom. Ubytovanie výlučne riešil s pánom P., ktorý oznamoval žalovanému na základe smenoviek, koľko ktorý pracovník v ubytovni spal. Žalobca v priebehu celého konania nepredložil žiaden dôkaz svedčiaci o tom, že o poskytnutí ubytovania vo svojom penzióne komunikoval priamo so žalovaným, nepreukázal preto, že k platnému uzatvoreniu zmluvy o ubytovaní došlo so žalovaným, čo i len konkludentne. Nebol preukázaný jednostranný právny úkon zo strany žalobcu ponúkajúci ubytovanie žalovanému, naopak, bolo preukázané, že je v ponuke ubytovanie, o ktorom vedel svedok L. P., ktorý sám s cieľom zrýchliť ubytovanie pre stavebné čaty, doporučil žalovanému ubytovanie v ubytovni žalobcu. Nebolo jednoznačne preukázané, že by ponuku žalobcu prijal osobne žalovaný. Žalovaný mal k ubytovaniu v penzióne, najmä vo vzťahu k forme úhrad, výhrady. Tieto výhrady adresoval však svedkovi pánu L. P. Z uvedeného preto vyplýva, že k uzatvoreniu platnej zmluvy o ubytovaní nedošlo. Žalobca bol povinný uvedené preukázať, pretože mu svedčilo dôkazné bremeno, okolnosti platného uzatvorenia ubytovacej zmluvy podľa § 754 Občianskeho zákonníka. Uvedená okolnosť však neznamena, že by na základe takto neplatnej zmluvy nebol povinný žalovaný za to, že v ubytovacom zariadení bol v máji, apríli a marci 2015 ubytovaný, zaplatiť. Tento nárok je možné charakterizovať ako nárok z bezdôvodného obohatenia sa, podľa ktorého podľa § 451 ods. 2 CSP ide o majetkový prospech žalovaného získaný z neplatného právneho úkonu. Tým, že žalovaný prijal od žalobcu plnenie v podobe poskytnutého ubytovania a to podľa smenoviek predložených žalobcom v marci 2015 v počte 20 nocí, v apríli 2015 v počte 17 nocí a v máji 2015 v počte 9 nocí (140 + 119 + 63 eur) znamená, že žalovaný sa na úkor žalobcu bezdôvodne obohatil vo výške, ktorá zodpovedá nákladom za ubytovanie v danom ubytovacom zariadení. Nebolo preukázané, že by žalovaný niesol zodpovednosť, vzhľadom na absolútnu neplatnosť zmluvy o ubytovaní, aj za bezdôvodné obohatenie ostatných spolupracovníkov, ktorí spolu s ním boli u žalobcu ubytovaní. Keďže tento právny vzťah bolo možné posúdiť ako právny vzťah z bezdôvodného obohatenia sa žalovaného, tak ako na to upozornil odvolací súd vo svojom rozhodnutí 17Co/42/2020-189 v bode 7., tento nárok pri vznesenej námietke premlčania žalovaného bolo potrebné posúdiť podľa § 107 Občianskeho zákonníka. Podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka, právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. Podľa § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, najneskôr sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo. Z obsahu spisového materiálu vyplýva, že žalobca podal žalobu na súd prvej inštancie 9. mája 2018, tak ako to zistil súd prvej inštancie. Pri uplatnení nároku žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia za ubytovanie žalovaného za marec 2015 vyplýva, že lehota pre uplatňovanie nároku žalobcu výhodnejšia (pokiaľ premlčanie sa neskúma každý jeden ubytovací deň) od splatnosti jednotlivých faktúr uplynula. Faktúra za marec podľa žalobcu bola splatná 10. mája 2015. Dňa 11. mája 2015 vedel žalovaný (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka), že dlh zaplatený nie je. V takom prípade dvojročná subjektívna lehota skončila 11. mája 2017. V tejto lehote bolo možné úspešne uplatniť nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Márnym uplynutím subjektívnej lehoty v plynutí trojročnej objektívnej lehoty nárok žalobcu sa premlčal. Obdobne je to aj pri faktúre za apríl 2015, kedy faktúra bola splatná 31. mája 2015. Najneskôr k 1. júnu 2015 sa žalobca dozvedel, že mu žalovaný dlh nezaplatil. Dvojročná lehota plynula do 1. júna 2017, a preto žaloba podaná 9. mája 2018 bola podaná po subjektívnej lehote podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Obdobne to bolo aj v prípade poslednej faktúry za máj 2015, kedy faktúra bola splatná 18. júla 2015 a subjektívna dvojročná lehota (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka) uplynula 19. júla 2017. Preto aj žaloba podaná 9. mája 2018 vo vzťahu k tejto faktúre bola žaloba podaná oneskorene. Preto odvolací súd dospel k záveru, že nárok žalobcu, a to na zaplatenie požadovanej sumy, je premlčaný. Nebolo možné priznať žalobcovi právo uplatnené po úspešne vznesenej námietke premlčania. Charakter uzatvorenej zmluvy, či mala alebo nemala spotrebiteľský charakter, vzhľadom na to, že došlo k neplatnému uzatvoreniu zmluvného vzťahu, je bez právneho významu. Odvolací súd tiež uviedol, že jej spotrebiteľský charakter zistený nebol. Odvolací súd o trovách konania rozhodol podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 a 2 CSP a § 262 ods. 1 a 2 CSP.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktoré odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP. Rozhodnutie krajského súdu považoval za nesprávne,

keďže hrubým spôsobom zasiahol do spravodlivosti konania, keďže svojím postupom znemožnil žalobcovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva a to v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Vo vzťahu k precíznemu rozhodnutiu súdu prvej inštancie bolo rozhodnutie odvolacieho súdu arbitrálne, riadne neodôvodnené, nepreskúmateľné a neuchopiteľné. Odvolací súd neposkytol riadne odpovede na zmenené výroky súdu prvej inštancie, jeho závery sú nedostatočné. Odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí nevysporiadal so všetkými pre vec relevantnými skutočnosťami, nezohľadnil najmä skutočnosti, ktoré boli preukázané výsluchmi svedkov v prvoinštančnom konaní, ako aj skutočnosti, ktoré boli preukázané listinnými dôkazmi. Odôvodnenie rozhodnutia bolo nepresvedčivé, nedostatočné, nepredvídateľné, prekvapivé a vykazuje známky svojvoľného postupu odvolacieho súdu. Odvolací súd len uviedol, že z vykonaného dokazovania na súde prvej inštancie nebolo preukázané, že medzi účastníkmi konania došlo osobne k uzavretiu zmluvy o ubytovaní v zariadení žalobcu, a teda že by sa účastníci konania osobne dohodli na podstatných náležitostiach zmluvy o ubytovaní. Takéto odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu bolo nedostatočné, keď sa odvolací súd nevysporiadal s vykonanými dôkazmi, ktoré jednoznačne preukazovali existenciu zmluvného vzťahu medzi účastníkmi konania zo zmluvy o ubytovaní. V konaní bolo preukázané, že žalovaný so svojimi spolupracovníkmi sa osobne ubytovali, akceptovali ponuku žalobcu na ubytovanie v jeho zariadení, pričom podľa vykonaného dokazovania sa dohodli aj na cene za deň ubytovania. Uvedené odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia vôbec nezohľadnil hoci to bola podstatná skutočnosť pre posúdenie vzniku a platnosti zmluvy o ubytovaní. Práve predložením občianskych preukazov zo strany žalovaného a jeho spolupracovníkov ubytovateľovi (žalobcovi) žalovaný a jeho spolupracovníci vyjadrili svoju vôľu ubytovať sa prechodne v zariadení žalobcu po dobu výkonu prác na stavbe pre spoločnosť IDOS Košice. Taktiež z vykonaného dokazovania bola preukázaná dohoda účastníkov konania o cene za ubytovanie, keď obaja svedkovia zhodne uviedli, že bola dohodnutá cena 7 eur za noc. S uvedenou skutočnosťou sa podľa názoru žalobcu, odvolací súd nevysporiadal. Odvolací sa nezaoberal možnosťou aplikácie § 15 ods. 1 Obchodného zákonníka, a síce, či žalobca nepoveril dojednaním uzatvorenia zmluvy o ubytovaní so žalovaným akúkoľvek osobu v zariadení, súd prvej inštancie sa k tejto skutočnosti v odôvodnení svojho rozhodnutia detailne vyjadril, pričom jeho závery sú logicky zdôvodnené. Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že ubytovanie v zariadení žalobcu bolo dohodnuté hromadne s tým, že túto cenu mal uhrádzať žalovaný aj za svojich spolupracovníkov a následne im mal túto cenu strhávať z faktúr, pričom s uvedenými skutočnosťami sa odvolací súd nevysporiadal. Odvolací súd sa nevysporiadal s dôkazom a to s faktúrou č. 03/02/2015 z 19. februára 2015 vystavenou žalobcom žalovanému za ubytovanie žalovaného a jeho spolupracovníkov v ubytovacom zariadení žalobcu za december 2014 a potvrdením o úhrade tejto faktúry z 18. júna 2015. Uvedený dôkaz preukázal, že žalovaný súhlasil s podmienkami ubytovania v ubytovacom zariadení žalobcu, ako aj s tým, aby sa predmetné ubytovanie riešilo so žalovaným hromadne, t. j. aj za jeho spolupracovníkov. Zároveň predmetný dôkaz preukázal to, že žalovaný mal vedomosť o tom, že mu žalobca fakturuje cenu za ubytovanie a to aj vrátane jeho spolupracovníkov. Odvolací súd sa nezaoberal ani Zápisnicou o ústnom pojednávaní Daňového úradu Prešov, pobočka Bardejov zo 17. marca 2022. Z predmetnej zápisnice bolo preukázané, že žalovaný si uplatnil sporné faktúry, z ktorých si žalobca uplatňuje voči žalovanému nárok v predmetnom konaní do daňových výdavkov za obdobie kalendárneho roka 2015. Podľa názoru žalobcu uvedený dôkaz preukázal, že žalovaný bol v spornom období ubytovaný u žalobcu aj so svojimi spolupracovníkmi a že akceptoval podmienky ubytovania zo strany žalobcu čo sa týka predmetu ubytovania a ceny za ubytovanie. Odvolací súd sa teda nevysporiadal so skutkovými závermi súdu prvej inštancie ohľadne vzniku zmluvy o ubytovaní medzi účastníkmi konania, ale len odcitoval príslušné zákonné ustanovenia a zhrnul časť vykonaného dokazovania. Zo strany odvolacieho súdu nedošlo k riadnemu vysporiadaniu sa s právnymi závermi súdu prvej inštancie, keď len stroho uviedol, že žalobca v konaní nepredložil žiadny dôkaz, ktorý by preukazoval, že o poskytnutí ubytovania v zariadení žalobcu komunikoval priamo so žalovaným a teda že nepreukázal vznik zmluvy o ubytovaní. Uvedené odvolací súd skonštatoval bez toho, že by sa vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami, ktoré boli zistené súdom prvej inštancie a na základe ktorých dospel súd prvej inštancie k právnemu záveru o dôvodnosti nároku žalobcu z titulu zaplatenia odplaty zo zmluvy o ubytovaní uzavretej medzi účastníkmi konania. Odvolací súd nárok žalobcu právne posúdil podľa odlišného ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ako súd prvej inštancie, ktoré nebolo pri doterajšom rozhodovaní súdu aplikované a ktoré bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci

rozhodujúce. Odvolací súd právny vzťah kvalifikoval ako vzťah, ktorý vznikol z titulu bezdôvodného obohatenia podľa ustanovenia § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka a v súvislosti s týmto posúdením, vzhľadom na vznesenú námietku premlčania zo strany žalovaného, aj ustanovenie § 107 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd aj napriek tomu, že na predmetnú vec aplikoval odlišné ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ako súd prvej inštancie, ktoré nebolo v rozhodovaní súdu v konaní použité, v rozpore s ustanovením § 382 CSP nevyzval účastníkov konania pred vydaním dovolaním napadnutého rozhodnutia, aby sa k možnosti použitia tohto ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu vyjadrili, čím došlo zo strany odvolacieho súdu k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces. Rozhodnutie odvolacieho súdu je preto prekvapivé. Na základe uvedeného tak dovolateľ navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 19. októbra 2023 č. k. 17Co/68/2022-324, zrušil a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a aby žalobcovi priznal 100 % náhrady trov dovolacieho konania, o ktorých rozhodne odvolací súd.

6. K dovolaniu žalobcu sa vyjadril aj žalovaný, ktorý uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo dostatočne odôvodnené a vychádzajúce z predchádzajúceho konania, bez potreby dôslednejšieho odôvodnenia, ktorým by duplicitne vyjadril právny názor prezentovaný v prvom rozhodnutí a odvolaní z 29. júla 2021, ktorým vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Už z rozhodnutia o odvolaní z 29. júla 2021 bol jasný odlišný právny názor odvolacieho súdu voči právnemu názoru súdu prvej inštancie čoho dôsledkom bolo vrátenie veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd bol viazaný princípom neúplnej apelácie a teda platí, že bol viazaný skutkovým názorom a stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie čo znamená, že v odvolacom konaní sa v zásade dokazovanie nevykonáva a teda preskúmavacia činnosť odvolacieho súdu bola obmedzená skutočnosťou, že by sa stav vecí a výsledky dokazovania pred odvolacím súdom nemali meniť a odvolací súd bol viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie a teda ani tvrdenie dovolateľa, že odvolací súd nevzal do úvahy niektoré dôkazy neobstojí, nakoľko odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu súdu prvej inštancie, ktorý zhodnotil a dospel k danému rozhodnutiu, ktoré je zároveň v súlade s § 388 CSP. Odvolací súd rozhodnutím z 29. júla 2021 zaviazal súd prvej inštancie k náležitému zisteniu skutkového stavu, hlavne k posúdeniu, aký charakter má právny vzťah medzi stranami sporu či zmluva bola uzavretá medzi stranami sporu, a ak bola uzavretá či má všetky náležitosti zmluvného vzťahu. V ďalšom konaní súdu prvej inštancie nebolo preukázané platné uzavretie zmluvy a teda odvolací súd mal za to, že k uzavretiu zmluvy o ubytovaní nedošlo a žalobca neudržal dôkazné bremeno, keď nepreukázal platné uzavretie zmluvy podľa § 754 Občianskeho zákonníka a preto dospel k záveru, že bolo možné posudzovať nárok žalobcu ako právny vzťah bezdôvodného obohatenia, ktoré však bolo preukázateľne premlčané. V konaní teda nebolo preukázané, že by existovala dohoda, že žalovaný mal niesť zodpovednosť aj za bezdôvodné obohatenie ostatných spolupracovníkov, nemohlo teda dôjsť k uzavretiu platnej zmluvy o ubytovaní. Na základe uvedeného navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o zamietnutí dovolania ako nedôvodného a priznal žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

7. K vyjadreniu žalovaného sa vyjadril žalobca, ktorý uviedol, že s vyjadrením žalovaného nesúhlasí. V prvom rozhodnutí odvolacieho súdu z 29. júla 2021 odvolací súd len uložil súdu prvej inštancie náležite zistiť skutkový stav veci a posúdiť aký charakter má právny vzťah medzi stranami sporu. Odvolací súd v tomto rozhodnutí nevyjadril jednoznačný právny záver o tom, že medzi účastníkmi konania nedošlo k platnému uzatvoreniu zmluvy o ubytovaní. Odvolací súd len konštatoval absenciu vzniku zmluvy o ubytovaní so strohým odôvodnením bez toho, že by sa zaoberal a posúdil všetky v konaní vykonané dôkazy súdom prvej inštancie. Ak teda odvolací súd zistil, že zmluva o ubytovaní nevznikla musí toto svoje tvrdenie v rozhodnutí riadne odôvodniť s ohľadom na všetky vykonané dôkazy v konaní.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon

pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

13. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

14. Ústava v čl. 46 ods. 1 zaručuje každému možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prípadne u iného orgánu). Podmienkou však je, že sa tak musí stať „stanoveným postupom“. Stanoveným postupom teda sú (v ich samotnom základe) i pravidlá vymedzujúce možnú zmenu právneho posúdenia veci odvolacím súdom, oproti posúdeniu súdom prvej inštancie.

15. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Citované zákonné ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti

súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

16. Súčasťou práva na spravodlivý proces je aj zásada, v zmysle ktorej vydaniu každého (meritórneho) rozhodnutia súdu musí predchádzať zákonné konanie (fair proces), t. j. taký postup súdu, v ktorom je zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Na zabezpečenie tejto ochrany priznáva Civilný sporový poriadok strane (účastníkovi konania) procesné práva, medzi ktoré patrí aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcim. Ide o procesné práva, ktoré môže strana (účastník konania) uplatniť nielen v konaní na súde prvej inštancie, ale aj v odvolacom konaní. Realizácia týchto práv v odvolacom konaní je však znemožnená, ak odvolací súd svoje rozhodnutie založí na právnych záveroch vychádzajúcich zo skutočností, s ktorými sa prvoinstančný súd vo svojom rozhodnutí osobitne nezaoberal a ku ktorým sa neúspešný účastník nevyjadroval, pretože k tomu nemal dôvod.

17. Najvyšší súd posudzoval opodstatnenosti argumentácie dovolateľa, že sa jedná zo strany odvolacieho súdu o prekvapivé rozhodnutie, v rozpore s § 382 CSP, keď odvolací súd právny vzťah kvalifikoval v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 107 Občianskeho zákonníka.

18. V zmysle § 382 CSP platného a účinného v čase rozhodovania odvolacieho súdu, ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Použitie ustanovenia § 382 CSP odvolacím súdom znamená, že nárok treba posúdiť alebo podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia (iného paragrafu alebo iného odseku). Druhou zákonnou podmienkou, ktorá musí byť splnená súčasne, je, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce.

19. Zmyslom citovanej právnej úpravy je (aj bolo) predchádzanie „prekvapeniu“ strán (účastníkov konania) v prípade možného iného právneho posúdenia veci odvolacím súdom bez toho, aby im bolo umožnené vyjadriť sa k použitiu iného ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Princíp predvídateľnosti súdneho rozhodnutia je súčasťou princípu právnej istoty. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre definoval tzv. prekvapivé rozhodnutie, o ktoré ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných zásadne odlišných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, pričom zároveň odvolací súd strane (účastníkovi konania) neumožní vyjadriť sa k jeho iným (odlišným) právnym záverom, teda strana (účastník konania) nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné (II. ÚS 407/2016).

20. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné (por. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/1/2018). Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 33/2011 konštatoval, že pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníkov konania v zmysle § 213 ods. 2 OSP (teraz § 382 CSP), aby sa vyjadrili k možnému použitiu tohto ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f) OSP (teraz § 420 písm. f) CSP).

21. Ak odvolací súd chce zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie, spočíva predvídateľnosť jeho rozhodnutia v tom, že vopred oznámi (avizuje) stranám (účastníkom konania) svoj odlišný právny názor

a dá i príležitosť sa k tomuto názoru vyjadriť. Strany (účastníci konania) tak vedia, že odvolací súd bude na vec nazerať inak a môžu tomu prispôbiť svoje právne a skutkové námietky. Nutnosť sprístupnenia odlišného právneho názoru stranám (účastníkom konania) vyplýva aj z faktu, že odvolateľ svojím odvolaním brojí proti určitému skutkovému stavu a jeho právnomu posúdeniu, ako k nemu dospel súd prvej inštancie a odvolateľova protistrana sa potom vyjadruje k argumentácii obsiahnutej v odvolaní. Argumentácia odvolateľa i jeho protistrany sa teda vzťahuje k napadnutému prvoinštančnému rozhodnutiu, pričom žiadny z nich v čase, keď podáva odvolanie alebo vyjadrenie k odvolaniu, nemôže predpokladať, či odvolací súd zaujme iný právny názor, akú bude mať tento názor podobu a aké skutkové a právne dôvody by z hľadiska tohto odlišného právneho názoru mali byť relevantné.

22. V posudzovanej veci odvolací súd v protiklade s okresným súdom založil svoj zmeňujúci rozsudok na odlišnom právnom závere. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobou je uplatnený nárok zo zmluvného vzťahu, t.j. o splnenie povinnosti podľa § 137 písm. a) CSP, teda žalobca ako ubytovateľ svoju povinnosť zo zmluvy podľa § 754 Občianskeho zákonníka splnil a poskytol žalovanému (aj jeho spolupracovníkom) prechodné ubytovanie vo svojom zariadení, avšak žalovaný ako objednávatel' neuhradil cenu ubytovania (túto uhradil len za mesiac 01/2015). Odvolací súd na rozdiel od prvoinštančného súdu právny vzťah medzi účastníkmi konania kvalifikoval ako vzťah vzniknutý z titulu bezdôvodného obohatenia podľa ust. § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka a v súvislosti s týmto posúdením vzhľadom na vznesenú námietku premĺčania zo strany žalovaného aplikoval aj ust. § 107 Občianskeho zákonníka.

23. Keďže odvolací súd tento svoj postup v nahliadaní na právne posúdenie veci v odvolacom konaní vopred neavizoval, účastníkom konania nevytvoril príležitosť sa k tomuto názoru vyjadriť. Účastníci (najmä žalobca, ktorý bol úspešný) tak nevedeli, že odvolací súd bude na vec nazerať inak a nemohli tomu prispôbiť svoje právne a skutkové námietky. Výzva odvolacieho súdu podľa § 382 CSP je potrebná vždy, keď odvolací súd dospeje k záveru, že nárok treba posúdiť podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia za súčasného splnenia podmienky, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Je pravdou, že odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení zo dňa 29. júla 2021 č.k. 17Co/42/2020-189 v bode 7. posledný odsek zaviazal súd prvej inštancie k náležitému zisteniu skutkového stavu, aby bolo možné posúdiť vznesenú námietku premĺčania žalovaným, hlavne posúdiť aký charakter má právny vzťah medzi stranami sporu, či zmluva bola uzavretá medzi stranami sporu, či žalovaný využil ubytovanie u žalobcu, či je nárok žalobcu možné posúdiť ako nárok k bezdôvodného obohatenia, kde premĺčanie je upravené v ust. § 107 Občianskeho zákonníka. Prvoinštančný súd doplnil dokazovanie v tom smere, či bola alebo nebola uzavretá zmluva o ubytovaní, ale bezdôvodné obohatenie podľa § 451 Občianskeho zákonníka neriešil. Ak potom odvolací súd žalobu zamietol z dôvodu premĺčania podľa § 107 Občianskeho zákonníka lebo dospel k záveru, že nebola uzavretá zmluva o ubytovaní, ale vzniklo bezdôvodné obohatenie na strane žalovaného a nepoučil strany sporu, že bude aplikovať § 451 a § 107 Občianskeho zákonníka, ide o prekvapivé rozhodnutie.

24. Odvolací súd tak bez doručenia výzvy účastníkom konania, teda bez splnenia osobitného druhu tzv. manu dukčnej povinnosti založil svoje rozhodnutie na iných, nových právnych dôvodoch než súd prvej inštancie a takýmto nesprávnym postupom znemožnil dovolateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto dovolateľ opodstatnene namieta dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP.

25. Vzhľadom na zistenie, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 OSP (teraz § 420 písm. f) CSP), dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych

záverov (por. napr. rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015). Vzhľadom na to sa dovolací súd ani v preskúmvanej veci nezaoberal ďalšou dovolacou argumentáciou žalobcu.

26. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.